

El lehet menni (?)

Krasznahorkai László
Megy a világ előre
Magvető Kiadó, 2013
296 oldal, 2792 Ft

Elmondása szerint Krasznahorkai László mindig ugyanazt a könyvet írja, ellentétben az örökös poétikai megújulásra törekvő írókkal. Böven találunk mindkét módszerre példát a magyar irodalomban is: sikereset és örök kudarca ítélet egyaránt. De Krasznahorkai kirtartó, konok, mégis halk és türelmes nekirugaszkodásainak dokumentumai nemzetközileg is elismert életművé állnak össze, még ha ez nem is lehet lezárt egész: éppen a folyamatos kísérletezés jellemzi leginkább.

Ha távoli pillantást vetünk könyveire, azt láthatjuk, hogy a regény, a „nagyobb” forma felől az elbeszélés, az esszé, vagyis a – terjedelem szempontjából legalábbis – kisebb formák felé halad. De ez másodlagos kérdés. Utóbb megjelent interjúkötetében is ugyanazt az univerzális kérdezőtechnikát alkalmazza önmagával és a világ dolgaival kapcsolatban, amit elbeszéléseiben; a tágas világ iránti kielégíthetetlen kíváncsiság ugyanúgy megmutatkozik bennük, mint különös helyszíneken játszódó regényeiben; egy interjúhelyzetben is ugyanolyan erővel teremt figurákat, jellemeket, mint más szövegekben.

Ugyanez elmondható a *Megy a világ* című kötetéről is, amelyben személyes hangú esszéket és alapvetően fikcióra épülő elbeszéléseket közöl, de a korábban megjelent *Théseus-általános* című kötetének szövegét is új kontextusban írja vissza az életműbe. Amely különböző hangúlyai ellenére is egyre egységesebbnek tűnik: az új kötet olvasása korábbi Krasznahorkai-szövegeket is más fénytörésbe állít: magam a fiktív és valóságos, illetve a fiktív és személyes kategóriák egymáshoz közelítését tartom fontosnak.

Megkísérhetjük a „tágas” eposzi jelzővel érzékeltetni az élőbeszéd működésmódját imitáló, ugyanakkor a lendületességet és a méreteket tekintve inkább barokkos mondatokat, amelyeknek többnyire csak a szöveg legvégén kerül pont; ami azt is jelenti, hogy szegény olvasónak esélye sincs kiszállni a sodrásból, ha egyszer belekezd, a szöveg foglya marad. Rögtön a kötetet és a *Be-szél* ciklust nyitó szövegben beleszédülünk ebbe. „El kell innen menni” – szól a felütés, hogy az egyszerre metafizikai és konkrét „lépéskényszer” az elmozdulás lehetetlenségébe ütközzön és így

egy álló bolyongássá váljon. A keret pedig a zárattal válik teljessé: az aránytalan tagolás alapján a harmadik, utolsó fejezet (*Elköszön*) mindössze egy rövid búcsú, mely így fejeződik be: „nem vinnék semmit magammal innen, mert belenéztem abba, ami jön, és nem kell innen semmi”. A világ (meg)érthetlensége és/vagy pusztulása miatt érzett fájdalmat Krasznahorkainál mindig színezi a játék, az ironia: itt a feltételes módban nyílik az a rés, ahova beférkőzhet. Meg a fejezetek címével összeolvasandó névmás (*Ő*) a kötet elején: „ő beszél”, „ő elbeszél”, „ő elköszön”: aprónak tűnő, mégis világnyi repedések, eltávolító gesztusok ezek, amelyek miatt nem olvasható egyértelmű személyes vallomásként, az interjúkötet párdarabjaként a *Megy a világ* kötet.

Ha az első fejezetben olvasható esszék állnak a legközelebb az „alanyi” olvasathoz, amely esszéekben tehát a makacs kiábrándultság, bú és cinizmus a fő szólam, a középső, a kötet nagyrészt kitevő „elbeszélő” fejezet szövegei közvetve ábrázolják a Krasznahorkai-univerzumból már ismerős hősokeket, akik a hipercivilizációba, a túlcivilizált – jobbára városi – térbe vetve egyszer csak elindulnak megkeresni az igazságot, a lényegét, ha tetszik a *logoszt*. Ismert és ismétlődő toposzok segítségével hívásával ezek az egyébként önálló történetek újrafelhasznált puzzle-darabkákból kirakott képekként mutatják föl: egy „nem túl kiváló korszak nem túl kiváló gyermekeként” élve, tengődve miként tör az egyes ember mindenféle transzcendencia elvesztése után is az egész felé. Sokféle térben és időben játszódnak az elbeszélések, a figurák olykor csak a hiábavalóság felismeréséig jutnak el (mint az a szinkrontolmács, aki egy gigantikus sanghaji autópályakereszteződés kellős közepén eszmél fel), más esetekben kikutatják az igazságot és meg is osztják velünk (mint a Gagarin története után nyomozó különc).

A szerző és hősei kirtartóan kutatják azt a belső lényegét, amelynek létezéséről is megoszlik véleményük. De kutatják. Így nem hihetjük, hogy valóban egy „cinikus önleszámolás kellős közepén vagyunk”.

A búcsú nem lehet végleges.